

“manifestades i posades a prova al llarg d’uns quants anys, van fer possible una gran homogeneïtat en el grup, dins de les naturals diferències que hi podia haver entre cada un dels seus components. Coincideixen tots els seus membres que han de ser aprofitades les possibilitats que obre la nova Llei de Premsa i que el grup se situï per davant de la suposada liberalització del país, promovent iniciatives professionals que vinculin el major nombre possible de companys, alguns dels quals no poden ser convocats a les reunions periòdiques que es mantindran, perquè es mouen en una posició ambigua, però que poden ser aprofitats i possiblement poden ser sensibilitzats positivament”.

### Regeneracionisme

Com es pot veure, tot aquest paràgraf respira cert aire “regeneracionista” de la professió, no ja en la seva dimensió i transcendència públiques, sinó en la seva millora intrínseca. Així, la idea de “promoure iniciatives professionals” es va traduir aviat en una sèrie d’activitats de tall “professionalista”, com la proposta formulada en l’Associació de la Premsa perquè l’entitat es dotés d’un servei d’assistència jurídica paral·lela a la mèdica o farmacèutica. El progrés que un tal projecte va representar resulta evident, perquè si bé cau en

l’àmbit d’allò “professional”, s’insereix també en el d’allò “polític”, perquè ja des dels primers dies de vigència de la Llei de Premsa es va poder observar amb claredat que ambdós aspectes serien inseparables en qualsevol procés contra un periodista.

El capítol d’anècdotes en el terreny organitzatiu és riquíssim. En els mesos que van precedir la creació del Grup, per exemple, Josep Maria Huertas Claveria va redactar un document titulat *High confidential: proyecto de una asociación de periodistas*. Deia Huertas: “Haurà de ser prou ample [el grup] com per unir tots els periodistes de Barcelona, siguin castellans o catalans. Hauria d’evitar qualsevol tipus de totalitarisme i ser dominat per una tendència política o confessional. Seria exclusivament per a periodistes amb carnet o en vies de tenir-lo, però estaria vedat als col·laboradors. Els seus membres serien necessàriament joves”. I precisava la frontera de la joventut: “Entenem per joves els que tenen menys de 40 anys”. Llavors afegia una llista de possibles “fitxatges”, alguns d’ells seguits d’un signe d’interrogació, com a “dubtosos”. La llista incloïa José Aliaga, Josep Pedret, Miguel Martín, Guillermo Sánchez, Enrique Badosa, Josep Pernau, Carlos Nadal, Josep Maria Cadena, Josep Faulí, Joan Anton Benach, Rafael Pradas, Wifredo Espina, Andreu Calaf, Valentín Popescu, Ginés Vivancos, Dario Vidal,

## Tal com vam ser

— Josep M. Huertas Claveria —

El Grup Democràtic de Periodistes va néixer el 1966, amb la primavera de Praga, i va morir cap a les acaballes de 1976, després d’un manifest pòstum que ja no podia tenir el ressò que es desitjava. Va ser un instrument lògic de resistència al franquisme, que deixà de tenir sentit —almenys per a la majoria dels seus membres— amb la transició a la democràcia.

Mentre esperem que algú enllesteixi un llibre amb la història del Grup de Periodistes, sempre quedaran els records d’aquells que hi van tenir un paper més rellevant.

La idea de constituir un grup de professionals de la premsa —en aquell moment no ens podia passar pel cap de cridar ningú de ràdio i TV, mitjans molt més controlats encara que els diaris— podríem dir que va arrencar alhora de periodistes d’*El Correo Catalán* per un costat i del *Diario de Barcelona* per un altre.

### Un doble objectiu

En una reunió mantinguda a casa de Joan Anton Benach entre aquest, Pere Pascual, Rafael Pradas i jo mateix, Josep M. Huertas, se’m va demanar una llista de possibles assistents a una reunió constituent del Grup de Periodistes. Les regles per pertànyer-hi eren molt senzilles i es redactarien en el que, emfàticament, en diríem *el paper*. Bàsicament, es pretenia manifestar un tarannà democràtic, participar en campanyes encaminades a aixecar el baix llistó de la llibertat d’expressió i aconseguir una presència més gran a l’Associació de la Premsa de Barcelona, dominada pels

sectors més immobiliàries de la professió, amb un personatge tan tèrbol com Antonio Martínez Tomás a la presidència. Per aquesta darrera raó es va acordar no admetre gent sense títol de periodista al grup que estava a punt de néixer.

La llista que jo vaig dur al pis de Benach contenia 33 noms (vegeu la reproducció del document de la plana següent). Finalment, d’aquesta reunió i de les que va mantenir Benach amb els companys de *Diario de Barcelona*, va sortir-ne una llista més reduïda. La llista primitiva podria ben bé ser aquesta: Josep A. Benach, Josep Maria Cadena, Andreu Calaf, Pere Oriol Costa, Josep Faulí, Antonio Figueruelo, Francesc González Ledesma, Mateo Madrideo, Josep Morera Falcó, Pere Pascual, Josep Pernau, Lorenzo Contreras i Josep Pedret Muntañola. Al cap de poc d’haver començat, Pedret es va fer fonedís i hi vaig entrar jo, que pel setembre de 1966 aconseguia l’imprescindible carnet de periodista. Cinc érem d’*El Correo*, dos del *Diario de Barcelona*, quatre de *Tele/eXprés*, un de *La Vanguardia* i un altre del *Noticiero*.

### Com funcionàvem

El procediment per funcionar era molt senzill. Mensualment ens trobàvem a dinar en plenari —fàcil al començament, essent menys de 20— i examinàvem temes generals que afectaven la professió, com podien ser els expedients a setmanaris o les eleccions a l’Associació de la Premsa. Si algú proposava un membre nou, la candidatura era examinada amb atenció i si



Mateo Madrideo, Roger Jiménez, Antonio Figueruelo, Francisco González Ledesma, Lluís Permanyer i Pere Oriol Costa. El document "altament secret" de Huertas conclouia: "Temes possibles a tractar en una primera reunió: campanyes conjuntes de premsa. Creació d'un grup d'influència en l'Associació de la Premsa".

Un cop que el projecte es va posar a caminar es van prendre serioses mesures organitzatives. Per a l'admissió de nous membres, per exemple, calia una votació favorable a l'interessat pels dos terços de les paperetes emeses, per descomptat en secret. El text anteriorment esmentat sobre el naixement del Grup deia pel que fa a això: "Davant el previsible creixement s'adopten les màximes garanties de seguretat i s'estableixen normes escrites per a la incorporació de nous professionals. Finalment s'estableix que els acords siguin vinculants, si bé qualsevol iniciativa haurà hagut de ser prèviament discutida per un mínim dels dos terços dels components del grup i aprovada per la majoria, al mateix temps que s'estableix un òrgan de gestió compost per tres membres elegits per un any". "Aquest òrgan de gestió rebria el nom d'executiu, amb funcions similars a les que compliria en un partit, i posteriorment seria ampliat".

Per manca d'un local o seu social apropiats,

HIGH CONFIDENTIAL

Proyecto de una asociación de periodistas

SUGERENCIAS:

- Habrá de ser lo suficientemente amplio como para unir a todos los periodistas de Barcelona, bien fuesen éstos castellanos o catalanes.
- Debería evitar cualquier tipo de totalitarismo, así como estar dominada por una tendencia política o confesional.
- Sería exclusivamente para periodistas con carnet o en vías de tenerlo, pero estaría vedada a los colaboradores. Sus miembros serían necesariamente jóvenes. (Entendemos por jóvenes a los menores de 40 años.

-LISTA DE "POSIBLES":

Alinga	Pradas	Madrideo (?)
Pedret	Huertas	Torres (J.F.)
Martin (Miguel)	Vila (?)	Roger Giménez
Badosa	Espina	Agustín Fons
Sánchez (Guillermo)	Buesa (?)	Dalmau (J)
J. Bonet Hoyra	Galf	Figueruelo
Permau	Popescu	Ledesma
Carlos Nadal (?)	Vivanco	Permanyer
Cañena	Agell (?)	Espiró (?)
Fauli	Carrero (Carlos)	P.O. Costa
Benach	Darfo Vidal	Pascual

-Temas posibles a tratar en una primera reunión:

- ~~Realizar~~ Campañas conjuntas de prensa
- Creación de un grupo de influencia en la Asociación de la Prensa

el primer nucli del Grup es va reunir inicialment en restaurants. Les reunions "orgàniques" no tenien per què estar renyides amb la taula i les estovalles. El club de tennis Barcino, el restaurant Monumental i l'Hostal de la Perdiu van ser alguns dels escenaris escollits per a aquells debats sobre el futur del país, la premsa i la professió periodística. Els locals es canviaven

Del fons de l'arxiu

La clandestinitat del GDP

comportava que

pràcticament no s'elaboressin

documents escrits. Un dels

pocs conservats és aquest

esborrany que J.M. Huertas

va portar a una de les

primeres reunions.

s'aprovava, es quedava que un de nosaltres li mostraria o recitaria el paper amb les quatre condicions.

Els restaurants del plenari van anar canviant. Primer va ser el Col·legi d'Arquitectes, per poc temps, el Club de Tennis Barcino, el Monumental, que va durar uns anys, l'hostal de la Perdiu, també per poc temps, la seu del Col·legi d'Aparelladors, sense dinar, i finalment el CIC, o Escola de Periodisme de l'Església, quan érem masa per trobar-nos en un lloc públic.

La resta del mes, funcionava un secretariat format per tres membres que es reunia sempre que calia, per redactar algun manifest que s'hagués acordat en el plenari, per examinar una situació nova impensada...

Un cas ben concret va ser la detenció dels periodistes Mateo Madrideo i Enric Sopena —o, més que detenció, interrogatori— en relació amb la fundació de l'Assemblea de Catalunya. Com a conseqüència, 109 socis —el potencial del Grup més gent simpatitzant— van reclamar la celebració d'una assemblea extraordinària per tractar sobre la urgència d'una comissió de defensa, però mai no es va celebrar, perquè el cap superior de Policia va denegar el permís, i el president de l'Associació de la Premsa d'aleshores, Santiago Nadal, va trobar així la manera de capejar el temporal: "... ha resuelto no acceder a su petición por improcedencia de la finalidad de la convocatoria".

Les trobades entre els periodistes democràtics no estaven exemptes de tensions. Hi hagué convidats a ingressar que es van esverar i no hi van tornar (Llorenç Gomis, Enric Badosa, Jordi Daroca...), alguna expulsió perquè un membre s'havia

passat al costat de l'empresa en l'exercici de funcions no gens periodístiques... i també discussions polítiques o ideològiques no estranyes en un grup on es sumaven diferents maneres de pensar i d'actuar.

Una vegada, en el Col·legi d'Aparelladors, Tomàs Alcoverro no es va poder estar de preguntar-li obertament a Carmen Alcalde si era comunista o no. Avui això pot fer somriure, però durant la dictadura eren preguntes comprometedores, de difícil resposta, ja que els partits eren no només prohibits sinó nefandos. Una altra vegada, les constants crítiques a l'Opus Dei, que era fàcil que sortissin en una conversa sobre política franquista, van esgotar la paciència d'Enric Sopena, aleshores membre de l'Obra, que va dir allò tan sabut que a l'Opus Dei hi havia de tot, fins opositors al règim franquista, cosa ben certa.

La diferència d'ideologies, tanmateix, no influïa, si més no d'una manera essencial, en el funcionament del Grup de Periodistes, la importància del qual arrencava de la seva mateixa existència.

El dia que va caure Martínez Tomás

Amb la perspectiva que donen els anys, em sembla que vam exagerar en fer de la lluita a l'Associació de la Premsa una fita tan essencial, tot i la importància dels resultats en alguns moments. Vam anar a sis eleccions diferents entre 1966 i



en funció de les necessitats de seguretat: un funcionari amb qui Roger Jiménez va coincidir en certa ocasió en un acte social va comunicar al periodista: "A Prefectura sabem qui són vostès i el que pretenen", donant-li entenent que no actuaven contra el grup per tolerància i per la seva escassa perillositat.

Pedret Muntañola va redactar per aquelles dates un primer esborrany d'estatuts del GDP en què s'afirmava que aquest es configurava com "un instrument de foment i defensa dels ideals democràtics en l'àmbit dels mitjans de comunicació social", i proclamava que "la professió solament pot aconseguir un total desenvolupament i dignitat en un clima de llibertat civil resultant del reconeixement polític en totes les esferes i del respecte i protecció dels drets individuals i socials dels ciutadans". Aquestes paraules sonen ara com a òbvies declaracions de principis, però en aquells moments eren extraordinàriament "subversives".

Es proclamava així mateix en aquest text que "la lliure difusió" de les idees i els fets és un dels més importants fonaments d'un ordre democràtic i que "els estatuts que actualment regeixen la professió periodística, les publicacions i la creació i funcionament de les empreses editores no satisfan les exigències d'un ordre de convivència en la llibertat i la justícia, al mateix temps que priven la comunitat del seu dret a una informació que, en recollir les distintes

opinions, assegurí l'objectivitat".

A continuació es descriuen els camps d'actuació del grup, centrats en la "transformació d'institucions professionals d'acord amb ideals democràtics i per aconseguir la independència de l'Administració i les empreses" i el "suport a les accions inspirades en els mateixos principis". Finalment, s'establia que l'actuació del Grup seria "solidària quan afecti els fins programàtics, amb resolucions per majoria de dos terços dels assistents, sempre que aquests aconseguixin un 70 per cent del total", amb l'afegit que "per la mateixa majoria es pot exonerar del compliment [d'alguna norma o mesura aprovada] un o més membres que ho demanin i justifiquin".

### L'Associació de la Premsa

El Grup va veure des del principi la conveniència d'operar a través de l'Associació de la Premsa, com a plataforma de representació professional. En la primavera de 1966, en produir-se el naixement del GDP, l'Associació de la Premsa de Barcelona era, des del final de la guerra civil, una entitat de caràcter fonamentalment benèfic. La funció que complia més bé era la d'assistir els associats en allò material. Els recursos necessaris per a tal cosa no provenien d'altra font que la representada per l'explotació de *La Hoja del Lunes*, periòdic d'edició setmanal amb forts ingressos en el capítol de publicitat i un elevat

### Els que n'eren

Signants d'una carta

col·lectiva als socis de

l'Associació de la Premsa, el

juny de 1975. La major part

eren membres del Grup

Democràtic de Periodistes.

Els que en formaven part

están marcats amb una creu.

todos los órdenes—, cobrará una nueva dimensión en este proceso de dignificación de la profesión.

La Junta, cuya dimisión fue solicitada con insistencia en varias ocasiones por los presentes (dimisión que consideramos la única salida viable a la actual situación de crisis de nuestra Asociación) se comprometió, ante la mayoría de socios favorables al documento, a difundir su texto entre todos los socios. Convencidos de la importancia que tiene la participación de todos los asociados en su discusión llamamos a todos los compañeros —y en particular a los que no estuvieron presentes en la Junta General Extraordinaria— a participar activamente en el debate abierto que debe llevarnos a una próxima Asamblea Extraordinaria, según el compromiso que adquirió la Junta Directiva.

Suscriben esta carta los siguientes periodistas, miembros todos ellos de la Asociación de la Prensa de Barcelona:

× Carmen ALCALDE	Lluís MOLLA
× Salvador ALSIUS	× Ma. Rosa MORA
× A. ALVAREZ SOLIS	× Amparo MORENO
× Enrique ARIAS	× Jordi NEGRE
× Isabel de ARMAS	× Pere PASCUAL i PIQUÉ
× Soledad BALAGUER	× Carlos PASTOR
× Enric BASERES	× Ma. Luisa PEÑA
× Lluís BASSETS	× Carlos PEREZ DE ROZAS
× M. A. BASTENIER	× J. PERRAMON
× Xavier BATALLA	× R. Ma. PINOL
× J.A. BENACH	× Antoni PLAIA
× Vicenç BERNADAS	× Josep PLAYA
× Lluís BONADA	× Agustí PONS
× Andreu CALAF	× Rafael PRADAS
× Antoni CANO	× J.M. PUIG DE LA BELLACASA
× Xavier CANO	× Santiago RAMENTOL
× Jordi CAPDEVILA	× Antoni REIG
× Mario CAROL	× Antoni RIBAS
× J.M. CASASUS	× Margarita RIVIERE
× Andreu CLARET	× A. RODRIGUEZ PUJOL
× Joaquim COCA	× Xavier ROIG
× Frances CUSÍ	× Humbert ROMA
× Oriol DOMINGO	× Rosario ROS
× Javier ECHARRI	× Teresa RUBIO
× J.A. ECHARRI	× Margarita SAENZ-DIEZ
× Jaume FABRE	× Ferran SALES
× Antonio FIGUERUELO	× Angel SANCHEZ
× Mar FONTCUBERTA	× Carlos SANCHEZ COSTA
× Antonio FRANCO	× J.J. SANCHEZ COSTA
× Mar GARAYOA	× Ma.C. SANCHEZ LARRABURU
× Albert GARRIDO	× Enrique SOPENA
× Roger GIMENEZ	× J.Ma. SORIA
× Ignacio GRASES	× Alfonso SOTERAS
× Jaume GUILLAMET	× Félix TEJADA
× J.M. HUERTAS	× Amparo TUNON
× Ma. E. IBAREZ	× J.F. VALLS
× Joaquim IBARZ	× M. VAZQUEZ MONTALBAN
× Miriam JOSA	× Santiago VILANOVA
× Manuel LOPEZ	× Carmina VILASECA
× Néstor LUJAN	× J.F. VILCHEZ
× Antonio LLABERIA	× A. VILLAFARE
× F. LORENS PASCUAL	× Miquel VILLAGRASA
× J.L. MARTINEZ IBAREZ	× Ginés VIVANCOS
× Antonio MERINO	× Rafael WIPTH
× Ramon MIRAVITLLAS	× Albert XANDRI

(1) Orden del Día. Punto número 3: Sobre la libertad de información: Examen de diversos casos planteados (detención y procesamiento de periodistas, suspensión de publicaciones, sanciones y presiones sobre la prensa) y adopción de acuerdos públicos al respecto.

1973, anys d'oposició, tot intentant esberlar el poder immobiliària dels periodistes fidels a l'aparell franquista, bunqueritzats a l'Associació.

Pel desembre de 1966 Sempronio, que no era membre del grup, es va avenir a presentar-se a unes eleccions a vice-president segon, on l'aparell postulava la candidatura del falangista Emilio López Gimeno i un altre grup hi presentava Joan Ramon Vila. El resultat va ser que López Gimeno quedà vencedor, amb 107 vots, Sempronio segon, amb 71, i Joan R. Vila en tercer lloc, amb 25.

Un any més tard Josep Maria Cadena, aquest sí membre del Grup de Periodistes, va acceptar donar testimonialment la batalla per la presidència, a la qual es presentava de nou Antonio Martínez Tomás, que va guanyar per 171 a 61. El resultat dona idea de la força de l'aparell i el camí que ens quedava per recórrer. No n'hi havia prou de pensar que els nous periodistes votarien les propostes del grup. Calia anar fent treball de base, dins els diaris.

El 1969, en unes eleccions a la vice-presidència primera, Carles Sentís va guanyar, com a candidat oficial, a Antonio Álvarez Solís, per 168 a 42. El resultat va desanimar el Grup, però va ser el preàmbul de la nostra primera gran victòria.

A final de 1970, Martínez Tomás i Sentís es varen barallar per un suplement que havia de treure *Hoja del Lunes*, el periòdic de l'Associació. L'aliança circumstancial de Sentís i la gent que li donava suport amb el Grup de Periodistes va permetre una assemblea on es va ventilar una moció de censura contra Martínez Tomás, que va perdre per 83 a 68



tiratge, estimat, segons la memòria del mateix any, en 139.021 exemplars de mitjana.

Una de les primeres batalles guanyades en l'Associació va ser precisament la supressió dels editorials en *La Hoja del Lunes*. El Grup va poder persuadir la direcció que no tots els membres de l'entitat havien de tenir la mateixa línia de pensament.

Un any i mig després de la seva constitució, el Grup va presentar la seva primera proposició formal a l'Associació de la Premsa. La proposta, el primer firmant de la qual era Pernau, va consistir en la sol·licitud de creació d'un servei d'assistència jurídica, amb el qual es perseguia una doble finalitat. D'una banda, ajudar materialment el professional que anés als tribunals, evitant-li el pagament de minuts més o menys costoses en moments que, per exemple si havia estat acomiadat, podien resultar delicats per a la seva economia. D'altra banda, l'establiment de tals assistències comprometia corporativament la professió en una tasca de solidaritat amb el company amb problemes judicials. Es preveia llavors que aquests problemes passarien tot sovint, si el Ministerio de Información y Turismo interpretava de manera restrictiva les disposicions de la Llei de Premsa relatives als límits de la llibertat d'informació i expressió.



Quatre anys més tard, amb motiu d'un projecte de reforma del llavors ja vigent reglament d'assistència jurídica, Josep Pernau va tornar a dirigir-se a la junta directiva de l'Associació, aquesta vegada per recordar-los que "un dels passos més positius que en el camí de la solidaritat professional s'han donat en els darrers anys va ser precisament l'establiment d'aquest servei d'assistència jurídica, nascut en una junta

### **Un any que van passar moltes coses**

Recital de Raimon a l'Institut

Químic de Sarrià en

solidaritat amb el Sindicat

Democràtic d'Estudiants, el

novembre de 1966.

en el que *Cuadernos para el Diálogo* va anomenar com "el milagro de las urnas".

Un mes després es celebraven eleccions, però Sentís anava pel seu compte i els oficialistes, amb Santiago Nadal, pel seu, i el Grup de Periodistes Democràtics va aconseguir animar Néstor Luján, aleshores en plena fama per la persecució del règim contra el setmanari *Destino*, que ell dirigia. Va guanyar Nadal (103), sobre Sentís (82) i Luján (58). Difícilment bellugàvem més de 60 vots, i aquesta realitat ens preocupava. El mateix any, per haver estat l'anterior elecció extraordinària després de la moció de censura, tornà a haver-hi eleccions. Només s'hi van presentar Santiago Nadal i Néstor Luján. Els vots de Sentís anaren cap a Nadal: 170 a 61.

Entre 1971 i 1973 es produeix l'entrada de nombrosos estudiants del CIC (Escola de l'Església) que han acabat la carrera, i un acostament tàctic entre Carles Sentís, que vol intentar ser president de l'Associació de la Premsa, i el Grup de Periodistes. Sentís ofereix dos llocs a la seva candidatura, que li són acceptats, però el Grup decideix a més lliurar la batalla en la resta de la llista. L'Associació de la Premsa viu les eleccions amb més participació: el 83 per cent dels associats van a les urnes per decidir si voten la llista de Carles Sentís o la de Manuel Vázquez Montalbán, flamant incorporació al grup, ara que finalment disposa de carnet. Perdem per 175 a 103, però hem pujat en un 70 per cent els vots i tenim dues persones dins la junta: Josep Maria Cadena i Pere Oriol Costa.

Queden tres anys de vida, amb manifestos contra la passivitat dels mitjans d'informació davant l'execució de Salvador Puig Antich (març de 1974), la demanda de 122 periodistes (vegeu reproducció del document a la plana del costat) al Govern Civil per a una més gran llibertat d'informació als conflictes laborals (1975), la dimissió dels dos membres del Grup, Cadena i Costa, per l'actitud de tancament de la junta davant les demandes de més llibertat d'expressió, la meua detenció i empresonament i la primera vaga de diaris després de 1939 (juliol de 1975), i la lògica decadència del Grup arran de la mort de Franco.

### **La història des de dins**

Aquesta és una història resumida del Grup de Periodistes escrita des de dins. He procurat ser planer, tot i els matisos que els 10 anys d'evolució de la professió van tenir. No he volgut renunciar a alguna o altra anècdota, perquè em semblen sovint molt més aclaridores que les grans declaracions.

El Grup de Periodistes va arribar a significar la quarta part -i una de les més actives- de la professió cap al 1973, quan va tenir el seu moment més potent. Va tenir la virtut de no tancar-se i, paradoxalment, els riscos d'haver-se obert massa. Sense triumfalismes, podem dir que la professió va ser una mica diferent senzillament perquè hi va existir. ●